

Катерина Харченко

студентка 4 курсу відділення «Правознавство»
Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу

Необережність як форма вини

Як вже зазначали, Стрельцов Є. Л., та Мірошніченко Н. А., важливе значення у понятті вини мають такі її складові, як форми та ступінь вини.

Форми вини – це окреслена в кримінальному законі сукупність певних ознак свідомості та волі особи, яка вчиняє суспільно небезпечне діяння. Чинне законодавство виділяє дві форми вини – умисел і необережність. Умисел може бути прямим і непрямим, а необережність проявляється у кримінально протиправній самовпевненості або кримінально протиправній недбалості [3].

Відповідно до ч. 2, ст. 25 КК України необережність є кримінальною протиправною самовпевненістю, якщо особа передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), але легковажно розраховувала на їх відвернення [1].

Кримінальна протиправна самовпевненість, як і кримінальна протиправна недбалість, характеризується двома ознаками – інтелектуальною та вольовою [2, с. 163].

Інтелектуальна ознака кримінальної протиправної самовпевненості виражається через ставлення особи до суспільно небезпечних наслідків. Закон не передбачає конкретного опису психічного ставлення особи до дій чи бездіяльності. Одні автори вважають, що суб'єкт усвідомлює небезпечний характер своїх дій, інші стверджують, що усвідомлення не є обов'язковим, але особа мала можливість його усвідомити.

Вольова ознака полягає в тому, що суб'єкт легковажно сподівається на уникнення наслідків, спираючись на реальні обставини, які могли б їх відвернути. Проте ця впевненість виявляється помилковою через переоцінку можливостей цих обставин.

До прикладу, уявимо, що водій перевищив дозволену швидкість у багатолюдному районі, але розраховував на свої водійські навички та технічні характеристики автомобіля, щоб уникнути можливих небезпек. Він передбачав, що перевищення швидкості може призвести до ДТП, але був впевнений, що зможе швидко відреагувати та запобігти цьому. Однак, на пішохідний перехід раптово вийшла людина, і водій, незважаючи на свої здібності, не встиг загальмувати, що призвело до фатальних наслідків. У цьому випадку водій усвідомлював можливість настання небезпечних наслідків, але легковажно розраховував на свої вміння добре водити та обставини, які не спрацювали, а саме, що він не зміг швидко відреагувати на ситуацію.

Відповідно до ч.3, ст. 25 КК України необережність є кримінальною протиправною недбалістю, якщо особа не передбачала можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), хоча повинна була і могла їх передбачити [1].

Інтелектуальна ознака кримінальної недбалості полягає у непередбаченні особою суспільно небезпечних наслідків своїх дій (чи бездіяльності), хоча вона мала обов'язок і можливість це зробити. Це результат психічного процесу, під час якого суб'єкт не усвідомлює суспільної небезпечності свого діяння.

Вольова ознака недбалості полягає в тому, що, маючи можливість передбачити наслідки та уникнути їх, особа не застосовує свої інтелектуальні та психічні здібності. Вона не відчуває внутрішнього зобов'язання діяти правильно, хоча ситуація надавала достатню інформацію для прийняття відповідного рішення.

Також прикладом для точного розуміння кримінальної протиправної недбалості, можна взяти ситуацію з лікарем, який повинен був перевірити чи має пацієнт алергію перед призначенням ліків, але не зробив цього через неухважність і поспіх. В результаті пацієнт отримав алергічну реакцію і серйозні ушкодження здоров'ю. У цьому випадку ми бачимо, що суб'єкт не передбачав наслідків, хоча його професійні обов'язки вимагали це зробити.

Таким чином, форми необережності - самовпевненість та недбалість мають основну та загальну відмінність, яка полягає у ставленні суб'єкта до можливості настання суспільно небезпечних наслідків. При самовпевненості особа усвідомлює ризики, але легковажно розраховує на відвернення наслідків, тоді як при недбалості особа взагалі не передбачає небезпечних наслідків, хоча мала можливість і обов'язок це зробити.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 №2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, №25-26, ст. 131. [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#n110>
2. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / (Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.); за ред. Проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. - 4-те вид., переробл. і допов. - Х. : Право. 2010. - 456 с.
3. Стрельцов Є. Л., Мирошніченко Н. А. / Підстава кримінальної відповідальності потребує законодавчого закріплення. Право України. 2020. № 2. С. 151-163. [Електронний ресурс] - <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/01/25/ye-streltsov-pidstava-kryminalnoyi-vidpovidalnosti-potrebuye-zakonodavchogo-zakriplennya.pdf>

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**